

Beslut

efter kvalitetsgranskning av huvudmannens och rektorns arbete för att fler elever ska få undervisning av behöriga förskollärare och lärare i förskoleklass och grundskola i Umeå kommun och Linblommans skola

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning i Umeå kommun och Linblommans skola avseende kvaliteten i huvudmannens och rektorns arbete för att fler elever ska få undervisning av behöriga förskollärare och lärare. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska huvudmäns och rektorers arbete för att se till att fler elever får undervisning av legitimerade och behöriga förskollärare och lärare i förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6.

För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

1. I vilken utsträckning bedriver huvudmannen och rektorn ett strategiskt arbete för att undersöka behov av behöriga förskollärare och lärare inom huvudmannens organisation och den aktuella skolenheten?
2. I vilken utsträckning bedriver huvudmannen och rektorn ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga förskollärare och lärare genom behörighetsgrundande utbildning?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer kvaliteten i huvudmannens och rektorns arbete i tre nivåer. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Umeå kommun och Linblommans skola i följande utsträckning:

Arbete för att undersöka behov av behöriga lärare

Huvudmannen och rektorn bedriver i hög utsträckning ett strategiskt arbete för att undersöka behovet av behöriga lärare och förskollärare.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Arbete för ökad behörighet genom utbildning

Huvudmannen och rektorn bedriver i hög utsträckning ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland lärare och förskollärare genom behörighetsgrundande utbildning.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Arbete för att undersöka behov av behöriga lärare

Här bedöms i vilken utsträckning huvudmannen och rektorn bedriver ett strategiskt arbete för att undersöka behov av behöriga förskollärare och lärare inom huvudmannens organisation och aktuell skolenhet. I det ingår hur rektorn och huvudmannen återkommande tar reda på nuvarande och framtida behov av behöriga lärare och förskollärare. Det gäller såväl behov av legitimerade lärare som behov av behöriga lärare i ämnen där lärare som är legitimerade men inte behöriga i ämnet, årskursen eller skolformen undervisar. Även möjligheterna att öka behörigheten genom behörighetsgrundande utbildning av befintlig personal omfattas. Vidare ingår hur ansvarsfördelning och samverkan kring kartläggningsarbetet mellan huvudmannen och rektorn ser ut.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen och rektorn bedriver i hög utsträckning ett strategiskt arbete för att undersöka behovet av behöriga lärare och förskollärare.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med lärare, rektorn för aktuell skolenhet, representanter för huvudmannen, gruppintervju med rektorer inom huvudmannens organisation samt inskickade dokument och Skolverkets statistik.

Kartläggning och analys av behov

Huvudmannen följer återkommande upp och analyserar både nuvarande och framtida behov av behöriga förskollärare och lärare. Som grund för detta arbete samlas information in om lärarnas legitimationer och om undervisningen bedrivs inom ramen för deras behörigheter. Uppgifterna lagras i ett digitalt system som regelbundet samkörs med Skolverkets register för att säkerställa att informationen är aktuell. Inom ramen för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete kompletteras och fördjupas uppgifterna tre gånger om året. Detta sker i samband med uppföljningen av de personalpolitiska målen och bygger bland annat på rektorernas analyser, där eventuella behov kopplas till måluppfyllelse. I kartläggningsarbetet ingår även ett långsiktigt perspektiv där huvudmannen analyserar behov av behöriga lärare och förskollärare utifrån prognoser av förändringar i

elevunderlaget, pensionsavgångar, införandet av en tioårig grundskola och förändringar i undervisningstid. Genom kartläggningen får huvudmannen en tydlig överblick över hur behörigheter används, om det finns outnyttjad kompetens och var det finns glapp mellan befintlig personal och verksamhetens behov. I huvudmannens kartläggning ingår också att de kartlägger hur många som förväntas examineras från lärarutbildningen vid ett närliggande lärosäte. Huvudmannens analys visar att det finns behov av behöriga lärare i praktisk-estetiska ämnen, vissa moderna språk samt matematik och naturorienterande ämnen. Det finns också ett behov av lärare i fritidshem, speciallärare och specialpedagoger. Huvudmannen har konstaterat att rekrytering liksom behörighetsgrundande utbildningar är alternativa lösningar för att eleverna ska få undervisning av behöriga lärare.

Rektorn för Linblommans skola arbetar systematiskt med att kartlägga och följa upp skolenhetens behov av behöriga lärare och förskollärare i grundskolan och i förskoleklass. I samband med att rektorn började arbeta som rektor för skolenheten kartlade hen behörigheten på enheten för att identifiera kort- och långsiktiga behov av behöriga förskollärare och lärare. Därefter sammanställer och analyserar rektorn behov fortlöpande. Exempelvis följer rektorn kontinuerligt upp lärarnas kompetens och behörighet i samband med tjänstefördelningsarbetet och i samband med medarbetarsamtalen. I medarbetarsamtalen diskuteras behov av kompetensutveckling eller behörighetsgrundande utbildning och eventuella förändringar i personalens behörighet. I sin kartläggning har rektorn identifierat ett behov av att öka behörigheten i ämnet slöjd och i förskoleklass. I kartläggningen finns även ett långsiktigt perspektiv där rektorn utgår från prognoser över elevantal och kommande pensionsavgångar. Sammantaget genomför rektorn en systematisk kartläggning av behoven av behöriga lärare och förskollärare samt av behovet av behörighetsgrundande utbildning, både på kort och lång sikt.

Arbetsfördelning och samverkan

Arbets- och ansvarsfördelningen mellan huvudmannen och rektorerna i det kartläggande arbetet är tydlig. De arbetar utifrån skriftliga rutiner och ett tydligt årshjul. Nämnden fattar årligen beslut om en uppdaterad kompetensförsörjningsplan, och rektorerna arbetar kontinuerligt med verksamhetsplanen som ligger till grund för denna. Rektorerna vet när och vilka dokument och analyser de ska lämna in, i vilka sammanhang detta hanteras och vilken information och vilket stöd huvudmannen ger i kartläggningen av behovet av behöriga lärare. När rektorerna analyserar behoven utgår de först från sin egen enhet, framför allt i samband med tjänsteplaneringen. Därefter träffas de i rektorsgruppen för att se om det finns gemensamma lösningar, till exempel att samordna tjänster över

enhetsgränser under en period. Human Resources (HR) är en viktig del av arbetet och har information om behörigheter på varje skolenhet samt om eventuell övertalighet. Rektorer kan vid behov även vända sig till HR för stöd. I analysarbetet samarbetar personal på förvaltningen nära med rektorerna, och de delar en gemensam bild av behovet av behöriga lärare. Utifrån denna bild diskuterar de möjliga lösningar, till exempel rekrytering eller utbildning som ger behörighet. Sammantaget har huvudmannens representanter och rektorerna en tydlig och gemensam bild av hur ansvaret är fördelat och hur arbetet går till när de kartlägger behovet av behöriga förskollärare och lärare.

Identifierat utvecklingsområde

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Arbete för ökad behörighet genom utbildning

Här bedöms i vilken utsträckning huvudmannen och rektorn bedriver ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga förskollärare och lärare genom behörighetsgrundande utbildning. I det ingår hur huvudmannen och rektorn utifrån identifierade behov arbetar med insatser för att öka behörigheten bland befintlig undervisande personal. Arbetet med att informera personal om möjligheterna till behörighetsgrundande utbildning, uppmuntra dem och ge stöd för att kunna delta i behörighetsgrundande utbildning ingår också. Vidare bedöms hur huvudmannen och rektorn planerar och följer upp deltagande i behörighetsgrundande utbildning.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen och rektorn bedriver i hög utsträckning ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga lärare och förskollärare genom behörighetsgrundande utbildning.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med lärare, rektorn för aktuell skolenhet, representanter för huvudmannen, gruppintervju med rektorer inom huvudmannens organisation samt inskickade dokument och Skolverkets statistik.

Insatser utifrån identifierade behov

Huvudmannen genomför insatser för att öka behörigheten bland befintliga förskollärare och lärare utifrån identifierade behov genom behörighetsgrundande utbildning. Kartläggning och analys utgör grunden

för de insatser som huvudmannen genomför, och arbetet baseras på identifierade behov av behöriga lärare. En långsiktig satsning på arbetsintegrerat lärande i samarbete med ett lärosäte har lett till att lärare studerat och blivit legitimerade och behöriga lärare inom årskurserna 4–6 och lärare i fritidshem med behörighet i något praktisk-estetiskt ämne. Sedan flera år tillbaka har de också med hjälp av statsbidrag satsat på behörighetsgrundande utbildning till speciallärare. Lärare har fått skicka in en intresseanmälan till huvudmannen och det har hanterats som ett rekryteringsförfarande. Det finns också lärare som genom vidareutbildning av lärare studerar för att bli behöriga lärare. Sammantaget framgår att huvudmannen genomför övergripande insatser inom organisationen för att öka behörigheten genom behörighetsgrundande utbildning. Insatserna som genomförs är också tydligt kopplade till de behov som identifieras via kartläggningen.

Rektorn vid Linblommans skola genomför insatser för att öka behörigheten bland lärare och förskollärare utifrån identifierade behov. Rektorn har i sin kartläggning identifierat behov av att öka behörigheten i slöjd och i förskoleklass. Tidigare år har rektorn identifierat ett behov av att öka behörigheten i hem- och konsumentkunskap. En lärare har genomfört behörighetsgrundande utbildning och är nu legitimerad och behörig i hem- och konsumentkunskap. Det pågår även dialog med läraren om möjligheten att utöka behörigheten till att omfatta idrott och hälsa. En obehörig lärare läser via vidareutbildning av lärare in behörighet i slöjd. När det gäller förskoleklassen har rektorn initierat samtal med befintlig personal om att läsa behörighetsgrundande utbildning för att möta de förändrade krav gällande behörighet som den tioåriga grundskolan kan komma att medföra.

Information, stöd och uppmuntran att delta i utbildning

Huvudmannen arbetar systematiskt med att informera om, stödja och uppmuntra personal att delta i behörighetsgrundande utbildning. Huvudmannen ansvarar för att informera om relevanta statsbidrag och hanterar frågor kopplade till urval och antagning till de utbildningar som huvudmannen initierar, såsom arbetsintegrerad lärarutbildning och speciallärarutbildning. Informationen förmedlas dels skriftligt via kommunens intranät, dels genom områdescheferna som informerar rektorerna. Rektorerna ansvarar i sin tur för att föra informationen vidare på skolenheterna, bland annat vid arbetsplatsträffar och i individuella samtal såsom medarbetarsamtal samt resultat- och utvärderingssamtal. Exempelvis har rektorer informerat om behovet av fler lärare i praktisk-estetiska ämnen samt fler speciallärare. Det finns en gemensam och tydlig struktur för hur rektorerna informerar personalen om behov som framkommer både i skolenhetens egen kartläggning och i huvudmannens

övergripande kartläggning. Det finns även gemensamma riktlinjer för de lärare som studerar arbetsintegrerat lärande samt återkommande uppföljningsträffar där huvudmannen och rektorerna deltar. Det finns en tydlig arbetsfördelning inom huvudmannens organisation, där rektorerna har huvudansvaret för att uppmuntra personal att genomföra behörighetsgrundande utbildning samt att stödja och vägleda dem i frågor som rör sådan utbildning. Huvudmannen stödjer rektorerna genom den bemanningspool som finns inom kommunen och som används för att sätta in vikarier för de lärare som studerar.

Rektorn för Linblommans skola arbetar strukturerat med att informera, uppmuntra och stödja lärare och förskollärare i att delta i behörighetsgrundande utbildning. Informationen ges bland annat vid arbetsplatsträffar och i medarbetarsamtal, där rektorn lyfter de områden som huvudmannen och rektorn identifierat som prioriterade. När rektorn identifierar behov av att öka behörigheten på skolenheten tar hen upp frågan både i arbetslagen och med enskilda lärare, som ett led i att uppmuntra till studier. I medarbetarsamtalen informerar rektorn också om olika vägar att öka sin behörighet genom behörighetsgrundande utbildning. Lärare som studerar får stöd utifrån sina individuella behov. Det kan handla om att lärare får stöd i att planera sina studier, möjlighet att skriva tentamen på arbetstid, att skolenheten bekostar kurslitteratur eller att rektorn ordnar vikarie vid behov. Stödet utformas i dialog mellan rektorn och varje enskild medarbetare.

Planering och uppföljning av utbildningsinsatser

Huvudmannen och rektorn arbetar långsiktigt och strukturerat med att planera och följa upp utbildningsinsatser kopplade till behörighetsgrundande utbildning. Planeringen av deltagande i behörighetsgrundande utbildning sker främst på skolenhetsnivå. Rektorerna ansvarar för att informera om utbildningsmöjligheter, organisera för deltagandet och följa upp hur det går för de lärare som studerar. Planeringen av deltagande i behörighetsgrundande utbildning görs i dialog mellan rektor och lärare eller förskollärare, utifrån utbildningens upplägg och verksamhetens förutsättningar, exempelvis omfattning och hur studierna kan kombineras med den tjänst läraren har. Rektorn för Linblommans skola har rutiner för att planera och följa upp lärares studier, oavsett om de är behörighetsgrundande utbildning eller annan kompetensutveckling. Uppföljningen sker i dialog, där rektorn och läraren tillsammans diskuterar upplägg och hittar lösningar för att möjliggöra en fungerande kombination av studier och arbete. På huvudmannanivå finns kännedom om vilka lärare och förskollärare som deltar i utbildning, bland annat genom dialog med rektorerna och genom att rektorerna informerar om när lärare och förskollärare påbörjar

behörighetsgrundande utbildning. Huvudmannen följer via rektorerna upp att lärare fullföljt studierna och att ny behörighet dokumenteras. Huvudmannen följer även upp hur övergripande utbildningsinsatser faller ut och genomför exempelvis regelbundna möten med rektorer och studenter inom arbetsintegrerat lärande. Syftet är att fånga upp relevanta iakttagelser och erfarenheter som kan bidra till utveckling och spridning av goda arbetssätt. Sammantaget bedriver huvudmannen och rektorn ett aktivt arbete med att planera och följa upp insatser kopplade till behörighetsgrundande utbildning.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Maja Beckman

Beslutsfattare
Signerat av: Maja Beckman

X Sara Algulin

Föredragande
Signerat av: Sara Algulin

I handläggningen av ärendet har även undervisningsrådet Malin Lundquist deltagit i arbetet.

Bilaga 1: Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8–10, 13, 16–21, 34 a §§

4 kap. 3–4 §§

Förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare

2 kap. 2–7 b, 35, 44–53 §§

3 kap.

4 kap. 4 §

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Linblommans skola och Umeå kommun den 13 och 14 april 2026. Besöket genomfördes av utredare Sara Algulin och undervisningsråd Malin Lundquist. Linblommans skola omfattar förskoleklass och årskurserna 1–6 samt fritidshem. Den här granskningen har omfattat förskoleklass och årskurserna 1–6. Läsåret 2025/26 går det på skolenheten cirka 155 elever. Skolenheten leds av en rektor och en biträdande rektor. Skolverkets statistik för läsåret 2025/26 visar att 75 procent av lärarna är legitimerade och undervisar i minst ett ämne som de är behöriga för. Av de dokument som Skolinspektionen har tagit del av i samband med granskningen framgår att på Linblommans skola är 19 av 22 lärare som undervisar i förskoleklass och årskurs 1–6 legitimerade förskollärare eller lärare. Fyra av dessa undervisar i ämnen, årskurser eller skolform som de inte är behöriga i. På skolenheten är det ingen lärare som går behörighetsgrundande utbildning vid tidpunkten för Skolinspektionens besök.

Umeå kommun ansvarar för 55 grundskoleenheter, varav Linblommans skola är en. Skolverkets statistik för läsåret 2025/26 visar att andelen legitimerade lärare i grundskolan som undervisar i minst ett ämne som de är behöriga i (heltidstjänster) varierar mellan 44,9 procent och 90,3 procent vid huvudmannens skolenheter.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En intervju med lärare och förskollärare
- En intervju med rektorn och biträdande rektor för aktuell skolenhet
- En intervju med representanter för huvudmannen
- En intervju med ett urval av rektorer inom huvudmannens organisation
- Dokument som begärts in från huvudmannen
- Statistik från Skolverket.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket och övrigt underlag för att ges en möjlighet att yttra sig över den. De samlade iakttagelserna från alla huvudmän och skolenheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2026.